

newsletter

Colloquium Opole 2014 ...s.3

Książd profesor Andrzej
Hanich laureatem Nagrody
im. Karola Miarkis. 6

Z prac Konferencji
Rektorów Uniwersytetów
Śląskichs. 9

Konkurs o Nagrodę
im. Jana i Wojciecha
Wawrzyńkóws. 23

Słowo wstępne

Szanowni Państwo,

przekazujemy na Państwa ręce kolejny numer *Newslettera*, prezentujący działalność naszej placówki w II półroczu 2014 r. Chcielibyśmy przybliżyć różne obszary aktywności naukowej Instytutu – zorganizowane konferencje, nasze publikacje oraz plany wydawnicze na I połowę 2015 r. Wśród najistotniejszych wydarzeń, które miały miejsce w ciągu minionych 6 miesięcy, wymienić należy cyklicznie organizowaną konferencję międzynarodową „Colloquium Opole”, w której obok przedstawicieli placówek nauko-

wych, udział wzięli również były premier prof. Jerzy Buzek oraz były przewodniczący Parlamentu Europejskiego dr Hans-Gert Pöttering. Kolejnym sukcesem jest przyznanie ks. prof. Andrzejowi Hanichowi zaszczytnej Nagrody im. Karola Miarki. Tych z Państwa, którzy chcieliby poznać szczegóły dotyczące naszej działalności, odsyłamy do strony internetowej

<http://www.instytutslaski.com>.

Zapraszamy do lektury!

Spis treści

Słowo wstępne.....	2
„Colloquium Opole 2014. 10 lat razem w Unii Europejskiej. Zagrożenia i szanse”	3
Książk profesor Andrzej Hanich laureatem Nagrody im. Karola Miarki	6
Z wizytą w Budziszynie.....	7
Zebrania naukowe pracowników Instytutu.....	7
Środy w Instytucie Śląskim.....	8
Z prac Konferencji Rektorów Uniwersytetów Śląskich.....	9
Nowe publikacje.....	10
Konferencje organizowane przez PIN–Instytut Śląski.....	14
Udział pracowników Instytutu w konferencjach naukowych w II połowie 2014 roku.....	18
Zakończone projekty.....	23
Konkurs o Nagrodę im. Jana i Wojciecha Wawrzyńków – zgłoszone prace.....	23
Zapowiedzi wydawnicze.....	24

„Colloquium Opole 2014. 10 lat razem w Unii Europejskiej. Zagrożenia i szanse”

W dniach od 2 do 4 listopada 2014 r. w Opolu odbyła się cyklicznie organizowana międzynarodowa konferencja naukowa pt. „Colloquium Opole”. Tematem tegorocznych obrad były obchody 10. rocznicy wstąpienia Polski i innych krajów Europy Środkowo-wschodniej do Unii Europejskiej. Tradycyjnie, problematyka sesji naukowych skupiła się na zagadnieniu polsko-czesko-niemieckich stosunków z jej regionalną – śląską egzemplifikacją.

Konferencja była owocem polsko-czesko-niemieckiej współpracy.

Wsparcie organizacyjne przedsięwzięciu zapewniły następujące instytucje: Stowarzyszenie Instytut Śląski, Muzeum Śląskie w Görlitz, Referent ds. Kultury przy Muzeum Śląskim w Görlitz, Uniwersytet Ostrawski.

Zamierzeniem organizatorów było dokonanie retrospekcji całego ćwierćwiecza 1989–2014 i przedstawienie zmian, jakie zaszły w Polsce, Czechach i Niemczech, oraz refleksja nad sposobem oddziaływania akcesji w minionych 10 latach na wzajemne relacje i obraz Śląska. Drużym celem nadrzędnym konferencji była próba wyznaczenia możliwych perspektyw i kierunków rozwoju zarówno całej Unii, jak i obszaru

historycznego Śląska, podzielonego między Polskę, Republikę Czeską i Niemcy. Stąd też organizatorzy zdecydowali konferencji nadać tytuł „Colloquium Opole 2014. 10 lat razem w Unii Europejskiej. Zagrożenia i szanse”.

Od kilkunastu lat inauguracja obrad konferencji „Colloquium Opole” odbywa się opolskim Ratuszu. W tym roku zbiegła się ona z uroczystością nadania tytułów Honorowego Obywatela Miasta Opola dla dwóch byłych Przewodniczących Parlamentu Europejskiego, prof. dr. inż. Jerzego Buzka, który pełnił tę funkcję w latach 2009–2011, oraz dr. Hansa-Gerta Pötteringa, który piastował ten urząd w okresie od 2007 do 2009 r.

Konferencję rozpoczęły wystąpienia Honorowych Gości, którzy na podstawie własnych doświadczeń i ocen rozwijali motto tegorocznych obrad „10 lat razem w Unii Europejskiej. Zagrożenia i szanse”. Sesję inauguracyjną moderował wielokrotny gość „Colloquium Opole”, prof. PhDr. Zdeněk Jirásek, CSc., Primator Miasta Opawy, były rektor Uniwersytetu Śląskiego w Opawie.

Ważnym punktem inauguracji obrad konferencji była wspomniana wcześniej

Fot. Robert Wieczorek

Fot. Robert Wieczorek

Fot. Robert Wiczorek

uroczystość nadania honorowego obywatelstwa Miasta Opola, którą pokierował Przewodniczący Rady Miasta Opola Roman Ciasnocha. Laudację dla prof. dr. inż. Jerzego Buzka wygłosił Minister Spraw Zagranicznych RP Grzegorz Schetyna, a Poseł do Parlamentu Europejskiego Danuta Jazłowiecka przedstawiła sylwetkę i uzasadnienie nadania honorowego obywatelstwa dr. Hansowi-Gertowi Pötteringowi. Warto dodać, że stosowne uchwały Rady Miasta Opola z 26 września 2014 r., nadające J. Buzkowi i H.-G. Pötteringowi najwyższe wyróżnienie stolicy województwa opolskiego, zostały powzięte jednogłośnie.

Po uroczystej inauguracji obrad „Colloquium Opole” rozpoczęły się obrady merytoryczne konferencji, w których wzięła udział trójnarodowa reprezentacja naukowców, ekspertów i praktyków. Zamierzeniem organizatorów było to, aby doświadczenia 10 lat wspólnej obecności Polski, Czech i Niemiec analizować wielowymiarowo, dzieląc problematykę konferencji na 5 sesji tematycznych:

- I. Wpływ Unii Europejskiej na współpracę transgraniczną
 - II. Samorząd lokalny w Unii Europejskiej
 - III. Migracje – między depopulacją a nową wielokulturowością?
 - IV. Jaka europeizacja dziedzictwa kulturowego Śląska?
 - V. Granice Unii Europejskiej
- Pierwsze dwie sesje odbyły się 3 listopada

Fot. Robert Wiczorek

w siedzibie Opolskiego Urzędu Wojewódzkiego, trzy pozostałe, w drugim dniu konferencji – w Państwowym Instytucie Naukowym – Instytucie Śląskim.

Celem pierwszej sesji była refleksja o tym, w jaki sposób szansę, jaką przyniosła wspólna obecność w Unii Europejskiej, wykorzystały poszczególne śląskie subregiony: województwo opolskie, kraj morawsko-śląski. W moderowanej przez prof. UO dr hab. Aleksandrę Trzcielińską-Polus z Uniwersytetu Opolskiego sekcji wzięli udział: prof. dr hab. Krystian Heffner (PIN–Instytut Śląski), przedstawiając referat pt. „Szanse i zagrożenia współpracy transgranicznej Polski, Republiki Czeskiej i Niemiec w obszarze historycznego Śląska”, dr Robert Knippschild, reprezentant Uniwersytetu Technicznego w Dreźnie, który swoje wystąpienie zatytułował „Jakość życia i transgraniczne powiązania na pograniczu saksońsko-polskim”, oraz Bartłomiej Ostrowski, przedstawiciel Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego,

Fot. Robert Wiczorek

który przedstawił temat „Wpływ Unii Europejskiej na współpracę transgraniczną na przykładzie województwa dolnośląskiego”.

Tematem przewodnim II sesji, pt. „Samorząd lokalny w Unii Europejskiej”, była analiza miejsca i roli UE na poziomie lokalnym oraz próba poszukiwania odpowiedzi na pytanie, na ile fundusze europejskie zdynamizowały rozwój tych wspólnot w Polsce, Czechach i Niemczech. Uczestnikami tej sekcji byli praktycy – kierujący administracją samorządową w Opolu, powiecie Górlitz i Opawie: Danuta Wesołowska, Wiceprezydent Miasta Opola, która przedstawiła referat pt. „Miasto na miarę wyzwań XXI wieku. Scenariusze rozwoju społeczno-gospodarczego Opola i Aglomeracji Opolskiej w nowym okresie programowania UE”; prof. PhDr. Zdeněk Jirásek, CSc., Primator Miasta Opawy, który zaprezentował wystąpienie pt. „Opawa w Unii Europejskiej”, oraz Bernd Lange, Starosta Powiatu Górlitz, który swoje wystąpienie sformułował w formie pytania „Czy federalizm jest szansą dla Europy?”

Drugi dzień konferencji rozpoczął się od sesji pt. „Migracje – między depopulacją a nową wielokulturowością?”. Podczas niej omawiano jeden z największych problemów wszystkich trzech subregionów, jakim jest niepokojąca sytuacja demograficzna, którą komplikują negatywne skutki migracji. W kierowanej przez prof. Tadeusza Siwka z Uniwersytetu Ostrawskiego sesji wzięli udział dr Brygida Solga z PIN – Instytutu Śląskiego, wygłaszając referat pt. „Migracje zagraniczne w województwie opolskim: charakter zjawiska i jego znaczenie”, dr Ivan Šotkovský z Uniwersytetu Technicznego w Ostrawie, który omówił „Zmiany ludnościowe regionu morawsko-śląskiego na tle zmian ludnościowych w Republice Czeskiej i Unii Europejskiej”, a także Ulrike Milstrey z niemieckiego Instytutu Rozwoju Regionalnego i Planowania Strukturalnego im. Leibniza w Erkner, która omówiła minione „25 lat transformacji miast we Wschodnich Niemczech”.

W sesji zatytułowanej „Jaka europeizacja dziedzictwa kulturowego Śląska?”, którą mo-

Fot. Robert Wieczorek

derował dr Markus Bauer, Dyrektor Muzeum Śląskiego w Görlitz, uczestnicy starali się odpowiedzieć na następujące pytania:

- Co dziedzictwo kulturowe może wnieść do Europy?
- Jak zmieniła się narracja o nim w trakcie pierwszej dekady wspólnej obecności Polski, Czech i Niemiec w Unii?
- Czy dziedzictwo kulturowe Śląska jest także wspólną wartością dla Polaków, Czechów i Niemców, a na ile jest nadal źródłem różnic i nieporozumień?

Uczestnikami tej części konferencji byli: dr hab. Kazimierz M. Ujazdowski, b. Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Poseł do Parlamentu Europejskiego, który omówił koncepcję „Pamięć i przyszłość. Projekt Muzeum

Ziem Zachodnich”, dr Andrea Pokludová z Uniwersytetu Ostrawskiego, która zaprezentowała referat pt. „Pomniki – miejsca pamięci zbiorowej, zapomnienia i pojednania z przeszłością”,

Fot. Robert Wieczorek

oraz reprezentant Muzeum Śląskiego w Katowicach, Andrzej Holeczko-Kiehl który omówił problematykę sesji z perspektywy „Architektura Opola 1918–1939 – manifest tożsamości Państwa-Regionu-Europy” oraz przedstawiając zarys koncepcji Muzeum Śląskiego w Katowicach.

Tradycyjnie obrady konferencji „Colloquium Opole” kończy dyskusja panelowa.

W tym roku zorganizowano debatę pt. „Granice Unii Europejskiej”, przedstawiając wymiar wewnętrzny i zewnętrzny tytułowego zagadnienia. Uczestnicy starali się, ponadto, odpowiedzieć na pytania:

- Jakie zmiany strukturalne powinny zajść, aby UE zaczęła lepiej funkcjonować; czy istnieją zewnętrzne granice, których przesunięcie nie grozi jej rozpadem?
- Jakie konsekwencje dla UE przyniesie kryzys ukraiński, związany z zajęciem przez Rosję Półwyspu Krymskiego?

W dyskusji kierowanej przez prof. dr. hab. Michała Lisa z PIN – Instytutu Śląskiego wzięli udział dr hab. Larysa

Leszczenko z Uniwersytetu Wrocławskiego, prof. dr Ruth Zimmerling z Uniwersytetu Jana Gutenberga w Moguncji oraz przedstawiciele komitetu organizacyjnego „Colloquium Opole” prof. Tadeusz Siwek i dr Marek Mazurkiewicz, sekretarz konferencji.

Materiały z konferencji, wraz z poszczególnymi referatami ukażą się drukiem w ramach publikacji pokonferencyjnej Colloquium Opole 2014 w roku 2015.

Marek Mazurkiewicz

Ksiądz profesor Andrzej Hanich laureatem Nagrody im. Karola Miarki

22 października 2014 r. odbyła się w Katowicach uroczystość wręczenia nagród im. Karola Miarki, organizowana wspólnie przez władze województwa śląskiego i województwa opolskiego w rocznicę urodzin Patrona. Wyróżnienie to przyznawane jest od roku 1983 osobom, które upowszechniając kulturę i naukę, nawiązują w swej działalności do idei realizowanych przez Karola Miarkę oraz wnoszą trwałe, humanistyczne wartości do dziedzictwa regionu.

Wnioski o przyznanie nagrody składają następujące instytucje: Biblioteka Śląska w Katowicach, Regionalny Ośrodek Kultury w Bielsku-Białej, Regionalny Ośrodek Kultury w Częstochowie. Nagrody przyznaje Zarząd Województwa Śląskiego corocznie trzem osobom na podstawie propozycji powołanej przez siebie komisji. W Bibliotece Śląskiej zbrali się goście i wytypowani (corocznie trzy osoby odpowiednio z każdej Komisji), uhonorowani przez Marszałków obu województw: Roman Sękowski – historyk, bibliotekarz, kolekcjoner; Bogusław Szybkowski – kolekcjoner, wydawca, fotograf; dr hab. Elżbieta Hurnik – filolog, znawczyni literatury XX w., Waleria Owczarz z Bestwiny – działaczka społeczna, pisarka; prof. zw. Eugeniusz Knapik – kompozytor i pianista oraz ks. profesor PIN – Instytutu Śląskiego dr hab. Andrzej Hanich.

Laudację na cześć Laureata wygłosiła wice-marszałek Barbara Kamińska, podkreślając je-

go bogaty dorobek naukowy i organizacyjny. Ksiądz profesor Andrzej Hanich przez 25 lat był sekretarzem biskupa opolskiego abpa Alfonsa Nossola oraz twórcą opolskiego radia diecezjalnego. Od 2007 r. jest proboszczem parafii św. Jerzego w Prószkowie, od 2009 r. pracuje w PIN – Instytucie Śląskim w Opolu. W maju 2013 r. został powołany w skład Rady Głównej Instytutów Badawczych, będąc jedynym reprezentantem instytutów humanistycznych w tym gremium. Ważne miejsce w dorobku naukowym ks. prof. Andrzeja

Hanicha zajmuje problematyka pastoralno-teologiczna, a także kwestie dotyczące osadnictwa Kresowian na Śląsku Opolskim. Jest autorem 115 prac naukowych i inicjatorem budowy

pierwszego na Śląsku pomnika papieża Jana Pawła II. Laureat ma w swoim dorobku również prace *Opolszczyzna w wielu smakach* oraz *Smaki polskie i opolskie. Skarby dziedzictwa kulinarnego*, podejmujące kwestie kultury kulinarnej regionu.

Informacje o wszystkich laureatach – tegorocznych i uhonorowanych w przeszłości (od 1983 r.), „współtworzących złotą księgę osób prawdziwie zasłużonych i godnych najwyższego szacunku” – odnajdujemy na kartach *Raportu Silesianki* – jednodniówki wydanej przez Bibliotekę Śląską z okazji XXXII edycji nagrody.

Marzena Muszyńska

Z wizytą w Budziszynie

W ramach jubileuszu 80-lecia Instytutu Śląskiego, 20 października 2014 r. partnerski Instytut Serbołużycki w Budziszynie (Serbski institut we Budyšinje), z inicjatywy dyrektora tej placówki, prof. Dietricha Scholze-Sołty, zorganizował otwarte kolokwium zatytułowane: „Instytut Śląski – 80 lat w służbie nauki (Šleski institut – 80 lět w służbje wědomosće)”, połączone z promocją książki dr. Piotra Pałysa *Państwa słowiańskie wobec Łużyc w latach 1945–1948* wydanej w 2014 r. przez Państwowy Instytut Naukowy – Instytut Śląski w Opolu.

Fot. Piotr Solga

Spotkanie otworzył prof. Dietrich Scholze-Sołta, który po wygłoszeniu słowa wstępnego przekazał prowadzenie obrad p.o. zastępcy dyrektora ds. naukowych PIN – Instytutu Śląskiego, dr. Bernardowi Linkowi. Na program kolokwium złożyły się trzy wystąpienia. Magister Piotr Solga odczytał referat autorstwa prof. Michała Lisa poświęcony historii Instytutu Śląskiego, uwzględniając najistotniejsze fakty z historii placówki oraz postaci związane na przestrzeni lat z opolskim instytutem badawczym. Następnie dr Bernard Linek przedstawił, w wystąpieniu zatytułowanym „PIN – Instytut Śląski w Opolu. Dzień dzisiejszy i wyzwania przyszłości (Institut dżensa a jutře)”, profil

prowadzonych obecnie w PIN – Instytucie Śląskim badań, omówił jego strukturę oraz zamierzenia na przyszłość. Ostatni referat, zatytułowany „Łużyce i Serbołużycanie w badaniach Instytutu Śląskiego (Łużica a Serbja w slědženjach Šleskeho instituta)”, wygłosił dr Piotr Pałys.

Przedstawił on zakres badań sorabistycznych prowadzonych na przestrzeni lat w Instytucie Śląskim, które rozpoczęło wydanie w 1938 r. *Literatury serbsko-łużyckiej* Józefa Gołąbka. W zakończeniu wystąpienia referent przywołał najnowszą publikację wydaną przez naszą placówkę, pt. *Państwa słowiańskie wobec*

Łużyc w latach 1945–1948. Prezentacja i promocja wspomnianej książki stanowiła drugi element spotkania.

Prowadzone w językach polskim, niemieckim i górnołużyckim spotkanie z pracownikami PIN – Instytutu Śląskiego w Opolu zgromadziło kilkudziesięcioosobowe grono przedstawicieli nauki serbołużyckiej z jej nestorem, doktorem honoris causa Uniwersytetu Jagiellońskiego, prof. Hincem Šewcem na czele. Wyjazd był także okazją do omówienia planów dalszej współpracy między instytutami.

Piotr Pałys

Zebrania naukowe pracowników Instytutu

Stałym punktem w kalendarium prac Instytutu Śląskiego są zebrania naukowe, w ramach których pracownicy placówki przedstawiają tematykę prowadzonych przez siebie badań. W minionym półroczu uczestnicy mieli szansę zapoznać się z zagadnieniami podejmowanymi przez pracowników Zakładu Badań Historycznych, Niemcoznawczych i Bohemistycznych.

Dnia 29 września 2014 r. problematykę swojej książki podoktorskiej pt. *Spór o pamięć. Polityczne następstwa wysiedleń Niemców w pozimnowojennych relacjach polsko-niemieckich i czesko-niemieckich* prezentował dr Marek Mazurkiewicz. Referent przedstawił cel swojej publikacji, którym jest dokonanie komparatystycznej analizy oddziaływania politycznych następstw wysiedleń na stosunki pomiędzy tymi państwami w dwóch wymiarach, tj. politologicznym i hi-

storycznym. W części metodologicznej pracy autor przeprowadził analizę porównawczą pozimnowojennych stosunków polsko-niemieckich i czesko-niemieckich z punktu widzenia oddziaływania na nie politycznych następstw wysiedleń Niemców oraz porównał współczesny (po 1989 r.) zakres oddziaływania tych implikacji na wzajemne relacje do okresu zimnej wojny. Jak zauważył w swoim wystąpieniu dr Marek Mazurkiewicz, do 1989 r. implikacje wysiedleń, w przypadku relacji polsko-zachodnioniemieckich, stanowiły, obok kwestii uznania granicy na Odrze i Nysie Łużyckiej, jeden z ważniejszych elementów je dynamizujących. Podobnie było w przypadku czesko-słowacko-zachodnioniemieckich stosunków bilateralnych. W zakończeniu wystąpienia referent wspominał o politycznych konsekwencjach powojennych wysiedleń Niemców z Cze-

chosłowacji, które to, obok zagadnienia skutków układu monachijskiego z 1938 r., likwidacji czechosłowackiego państwa w roku następnym oraz okupacji w czasie II wojny światowej, były jednym z ważniejszych czynników odpowiedzialnych za kształtowanie jakości stosunków politycznych pomiędzy tymi państwami. W okresie pozimnowojennym za polityczne następstwa powojennych wysiedleń należy uznać zagadnienie cywilno-prawnych roszczeń majątkowych wysuwanych względem Polski i Czech przez obywateli Niemiec oraz wykorzystywane politycznie różnice w interpretacji przyczyn, przebiegu i skutków wysiedleń Niemców, które funkcjonują w polskim, czeskim i niemieckim dyskursie.

W dniu 29 października 2014 r. dr Bernard Link i mgr Piotr Solga przedstawili koncepcję publikacji pt. *Leksykon mitów, symboli i bohaterów Górnego Śląska XIX–XX w.* Powstająca książka jest realizowana w ramach grantu uzyskanego w wyniku pierwszego konkursu Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki. Zaangażowane w nią jest kilkunastoosobowe międzynarodowe grono historyków, językoznawców i germanistów z Polski, Niemiec i Czech.

Uczestnicy projektu próbują za pomocą 110 haseł przedstawić różne elementy świata wyobrazonego mieszkańców Górnego Śląska XIX i XX w. Na przygotowywaną publikację składa się pięć części: „Ludzie i ich znaki”, „Święci i bohaterowie”, „Mity i tradycje”, „Święta i rytuały” oraz „Miejsca”. W tych ramach konstrukcyjnych i metodologicznych książka przedstawia m.in. poszczególne grupy narodowe i symbole opisujące region, analizuje miejsce rodzimych świętych i wybitnych postaci z różnych poziomów życia społecznego w kulturze Górnego Śląska oraz składające się z tych elementów większe narracje,

jak choćby Polskę Piastowską czy niemieckie opowieści o regionie. Dwie ostatnie części przynoszą egzemplifikację tego świata w formie świąt i różnorodnych miejsc pamięci.

W ramach listopadowego zebrania naukowego pracowników dr Marzena Muszyńska przedstawiła koncepcję rozprawy pt. „Słowotwórstwo gwar śląskich. Formacje werbalne”. Referentka starała się wprowadzić wszystkich uczestników w problematykę przygotowywanej publikacji, przedstawiając materiał leksykalny w formie prezentacji multimedialnej. Doktor Marzena Muszyńska, członkini zespołu autorskiego *Słownika gwar śląskich* kierowanego przez prof. Bogusława Wyderkę, przedstawiła zebrany przykłady leksemów wyekscerpowane z kartoteki *Słownika* czasowników, podstawę ich klasyfikacji (odwołanie się do części sufiksальной czasowników) oraz problem gniazd słowotwórczych.

Na przykładzie wybranych grup czasowników Referentka usiłowała zwrócić uwagę zwłaszcza na słownictwo dyferencyjne, a więc niespotykane w polszczyźnie ogólnej. Autorka zamierza bowiem podjąć się niełatwego opracowania tych jednostek leksykalnych, które różnią się postacią słowotwórczą od wyrazów ogólnopolskich bądź też innych gwar polskich. Historyczne, polityczne i kulturowe uwarunkowania rozwoju gwar śląskich sprawiły, że nagromadzone słownictwo ma charakter specyficzny. Inną ważną kwestią są zapożyczenia, przede wszystkim germanizmy. Na skutek uwarunkowań historycznych i socjolingwistycznych w gwarach śląskich notujemy wiele germanizmów, choć przesycenie nimi słownictwa poszczególnych gwar, zwłaszcza najświeższym nalgtem dwudziestowiecznym, bywa różne.

Anna Jedynak

Środy w Instytucie Śląskim

W drugim półroczu 2014 r. w cyklu Środy w Instytucie Śląskim odbyły się trzy otwarte zebrania naukowe:

Fot. Piotr Solga

29 października dr Piotr Pałys wygłosił wykład „Kwestia łużycka na arenie międzynarodowej w latach 1945–1948”. Prelegent omówił stan zagadnienia łużyckiego na arenie międzynarodowej w pierwszych latach

po zakończeniu II wojny światowej, serbołużyckie koncepcje wolnościowe oraz okoliczności uchwalenia tzw. ustawy serbołużyckiej, gwarantującej mniejszości serbołużyckiej prawa językowe i kulturalne. W trakcie spotkania promowano także monografię *Państwa słowiańskie wobec Łużyc 1945–1948*;

19 listopada dr Renata Kobylarz-Buła zaprezentowała temat „O upamiętnieniu trudnej historii Łambinowic. Wyzwania i możliwości”. Wicedyrektor Centralnego Muzeum Jeńców Wojennych w Łambinowicach-Opolu przedstawiła działalność tej placówki na polu wystawienniczo-muzealnym, naukowym i edukacyjnym. Jednocześnie zaprezentowano nową publikację

PIN – Instytutu Śląskiego w Opolu i Stowarzyszenia Instytut Śląski: *Colloquium Opole 2013. Totalitaryzm i pamiętanie. Śląskie doświadczenia i ślady nazizmu oraz komunizmu.*

10 grudnia ks. dr hab. Andrzej Hanich, prof. PIN-İŚ, wystąpił z referatem pt. „Zasłu-

Fot. Piotr Solga

żeni proboszczowie parafii prószkowskiej w XIX i XX wieku. Prezentacja wybranych postaci”. Prelegent skoncentrował się na postaciach ks. Anastazego Jana Sedlaga i ks. Hugona Kwiotka. Uczestnicy

Fot. Piotr Solga

tego spotkania mogli także zapoznać się ze zredagowanym przez prof. PIN-İŚ dr. hab. Andrzeja Hanicha tomem zatytułowanym *Studia z dziejów Prószkowa.*

Mateusz Maliński

Z prac Konferencji Rektorów Uniwersytetów Śląskich

W dniach 7–8 listopada 2014 r. w Ostrowicach koło Ostrawy odbyło się kolejne posiedzenie Konferencji Rektorów Uniwersytetów Śląskich. Gospodarzem tego spotkania był Uniwersytet Śląski w Opawie. Z ramienia PIN – Instytutu Śląskiego w Opolu uczestniczyła w nim Dyrektorka dr inż. Katarzyna Widera. Okazja była szczególna, gdyż dziękowano dotychczasowemu przewodniczącemu KRUS prof. dr. hab. Rudolfowi Żączkowi – ustępującemu Rektorowi Uniwersytetu w Opawie – za sprawowanie tej funkcji. Dokonano wyboru nowego przewodniczącego i zgodnie podjęto uchwałę, na mocy której prof. dr hab. Marek Bojarski – rektor Uniwersytetu Wrocławskiego – został nowym przewodniczącym KRUS.

Szczegóły obrad KRUS dotyczyły ważnych spraw z obszaru współpracy naukowo-dydaktycznej instytucji zrzeszonych w KRUS. Wyслуchano wykładów na temat „Niż demograficzny i jego skutki dla szkolnictwa wyższego”. Referowali prof. dr hab. Rudolf Żączek i prof. dr hab. Andrzej Rączaszek z Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach. Konferencja Rektorów Uniwersytetów Śląskich podejmuje też inicjatywy badawcze, któ-

rych wyrazem jest m.in. aplikowanie w ramach partnerstwa instytucji zrzeszonych w KRUS o środki na wspólne badania naukowe. Na posiedzeniu KRUS prof. dr hab. Janusz Słodczyk – prorektor Uniwersytetu Opolskiego oraz dr Ryszard Gładkiewicz – sekretarz KRUS przy Uniwersytecie Wrocławskim referowali stan prac nad *Encyklopedią Śląska* i *Atlasem pogranicza polsko-czeskiego.*

Katarzyna Widera

Nowe publikacje

Colloquium Opole 2013. Totalitaryzm i pamiętanie. Śląskie doświadczenia i ślady nazizmu oraz komunizmu, pod red. Leokadii Drożdż, Annemarie Franke, Bernarda Linka i Michała Lisa, Opole 2014

Książka jest pokłosiem debaty na tematy dotyczące złożonej relacji między historią XX w. a pamięcią tego okresu. Tytuł składa się z sześciu części, które nawiązują do struktury odbytej rok wcześniej konferencji.

W pierwszej części, zatytułowanej „Środkowo-europejskie sposoby radzenia sobie ze spuścizną totalitarną”, Dieter Bingen w artykule pt. *Przemoc totalitaryzmu – ale jak? Pamiętać i rozumieć* podejmuje rozważania o zadaniach stojących przed społeczeństwem, w momencie gdy pokolenie świadków historii odchodzi na zawsze, a pamięć totalitaryzmów przekształca się z pamięci komunikatywnej w pamięć kulturową. Następnie Krzysztof Ruchniewicz przedstawia polsko-niemiecki bagaż przeszłości.

W drugim rozdziale, pt. „Od Machtübernahme do końca niemieckiej historii na Śląsku”,

Joanna Nowosielska pisze m.in. o kwestii postaw mieszkańców Dolnego Śląska wobec nazizmu oraz zauważa, że problemem wymagającym gruntownego zbadania pozostaje nadal to, w jaki sposób przeciętny Niemiec, mieszkaniec do 1945/1946 r. dolnośląskiej ziemi, sam oceniał z perspektywy czasu swoje życie w okresie narodowego socjalizmu. W kolejnej części Ryszard Kaczmarek zastanawia się nad kwestią istnienia górnośląskiej specyfiki postaw wobec polityki hitlerowskiej na Górnym Śląsku, przedstawiając zagadnienia Ślązaka – ofiary, Ślązaka – sprawcy, Ślązaka – ubezwłasnowolnionego obserwatora oraz Ślązaka – kozła ofiarnego. Następnie Józef Szymeczek przedstawia życie mieszkańców Śląska Cieszyńskiego w latach 1938–1945.

W części „Razem w obozie: polskie, czeskie i niemieckie doświadczenia z komunizmem” autorzy zajmują się: problematyką pierwszych lat funkcjonowania Górnego Śląska w okresie po-

wojennym (Adam Dziurok), życiem codziennym w komunistycznej Czechosłowacji (Zdeněk Jirásek) oraz polityką historyczną i pamięcią indywidualną wypędzonych w NRD (Mateusz Harwich).

O tym, że należy pamiętać o XX-wiecznych totalitaryzmach, pisze w swoim artykule na przykładzie Lamsdorf/Łambinowice Violetta Rezler-Wasielewska. Jej zdaniem pamięć powinna być pielęgnowana w ścisłym związku z wiedzą o przeszłości, z próbami rozumienia mechanizmów skutkujących niszczeniem jednostek i grup z powodów ideologicznych, także z próbami rozumienia procesów, które rządzą samą pamięcią o tragicznych wydarzeniach.

Doświadczenia z budową regionalnego krajobrazu miejsc pamięci w Saksonii przedstawił Norbert Haase, Radka Kunelková przybliżyła zaś działalność miejsca pamięci w Teresinie w latach 1947–1992, a Anne Marie Franke – Miejsce Pamięci Kreisau-Krzyżowa w koncepcji programowej Fundacji „Krzyżowa” dla Porozumienia Europejskiego.

Autorzy tego tomu zajmują się również problematyką rozliczenia totalitaryzmów w kinie europejskim. Jan F. Lewandowski przedstawia totalitaryzmy w filmach śląskich, Sonja M. Schultz prezentuje kwestię narodowego socjalizmu w kinie niemieckim, natomiast Joanna Trajman – niemiecką i polską recepcję filmowych opisów narodowego socjalizmu na przykładzie filmu *Nasze matki, nasi ojcowie*.

W ostatniej części, zatytułowanej „Perspektywy pamiętania”, zamieszczono wypowiedzi z dyskusji panelowej, którą poprowadził i wprowadzeniem opatrzył Michał Lis. W dyskusji wzięli udział Holm-Henning Freier, Łukasz Kamiński i Libor Svoboda, którzy przedstawili działalność swoich instytucji oraz ich perspektywy i formy współpracy międzynarodowej.

Leokadia Drożdż

„Czasypismo. O historii Górnego Śląska” 2014, nr 1 (5)

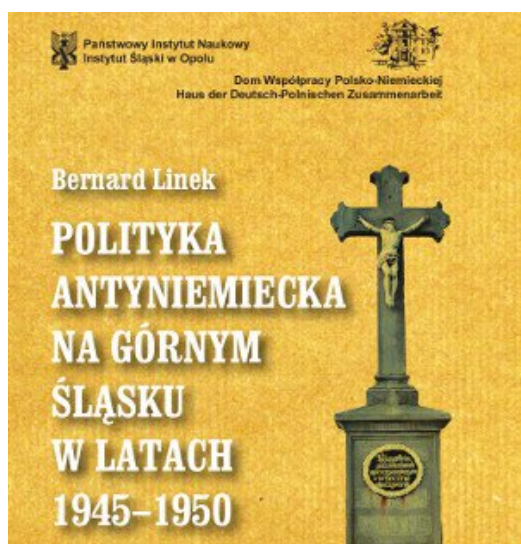
Przy współpracy PIN – Instytutu Śląskiego w Opolu ukazał się pierwszy w 2014 r. numer „Czasypisma”, półrocznika historycznego katowickiego oddziału Instytutu Pamięci Narodowej. Tom składa się z dwóch podstawowych bloków tema-

tycznych poświęconych kulturze muzycznej regionu oraz różnym aspektom I wojny światowej. W tej części wykorzystano też teksty powstałe na podstawie referatów wygłoszonych w trakcie konferencji pt. „Koniec starego świata – początek nowego. Górny Śląsk w okresie I wojny światowej”, którą PIN – Instytut Śląski współorganizował. Blok pierwszowojenny otwiera artykuł Bernarda Linka pt. *Wielka Wojna a Górny Śląsk. Konteksty. Projekty. Potrzeby*.

Bernard Linek

Bernard Linek, *Polityka antyniemiecka na Górnym Śląsku w latach 1945–1950*, Opole 2014

Książka, wydana wspólnie przez PIN – Instytut Śląski w Opolu i Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej, stanowi drugie, poprawione wydanie publikacji z 2000 r. pod tym samym tytułem. Jak podkreśla autor we wprowadzeniu do drugiego wydania, praca stara się możliwie kompleksowo przedstawić postawy różnych grup mieszkańców i instytucji społecznych wobec powojennej polityki antyniemieckiej oraz szczegółowo analizuje jej poszczególne elementy, poczynwszy od wysiedleń, przez walkę z używaniem języka niemieckiego, po usuwanie materialnych pozostałości kultury niemieckiej.

Bernard Linek

„Studia Śląskie” 2014, t. 74, *Wieś śląska – zderzenie kultur*

Kolejny tom „Studiów Śląskich” ukazuje się w zmodyfikowanej szacie graficznej i z tematem wiodącym, który brzmi: *Wieś śląska – zderzenie kultur*. Półrocznik w tradycyjnych działach (Studia, Miscellanea i Przeglądy) przynosi trzynaście tekstów dotyczących różnorodnych kwestii historycznych i języ-

koznawczych wynikłych z procesów modernizacyjnych na wsi śląskiej w XIX i XX w. Część tych tekstów została przygotowana na podstawie referatów wygłoszonych w trakcie konferencji zorganizowanej przez Zakład Badań Historycznych, Niemcoznawczych i Bohemistycznych w 2013 r., pod tym samym tytułem.

Ponadto publikowany jest raport autorstwa Edwarda Długajczyka i dokumentacja dotycząca starań regionalnego środowiska historyków o przeniesienie na Górny Śląsk archiwaliów związanych z powstaniami śląskimi. Więcej zob. <http://www.instytutslaski.com/studia-slaskie-tom-74/>

Bernard Linek

Smaki polskie i opolskie. Skarby dziedzictwa kulinarnego, wybór i opracowanie Andrzej Hanich, Opole 2014

Smaki polskie i opolskie. Skarby dziedzictwa kulinarnego to dalszy ciąg (drugi tom) książki kucharskiej pt. *Opolszczyzna w wielu smakach*, wydanej w grudniu 2012 r. przez Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego, która okazała się być bestsellerem i błyskawicznie się rozeszła – był to projekt sfinansowany ze środków unijnych i dlatego książka ta pozostała w wyłącznej dyspozycji swego wydawcy, czyli Urzędu Marszałkowskiego Województwa Opolskiego, jako materiał promocyjny regionu.

Aby wyjść naprzeciw szerokiemu zainteresowaniu wywołanemu tą publikacją, jej redaktor zdecydował się przygotować i wydać własnym sumptem następną poradnik kucharski, złożony z porównywalnej liczby receptur, zebranych od praktyków gotowania nie tylko już z Opolszczyzny, ale i z innych regionów naszego kraju, a także od Polaków rozproszonych po świecie, którzy przesłali mu przepisy na swoje ulubione potrawy, aby pomieścić je w tej nowej książce.

Z zebranych w ten sposób kilku tysięcy receptur wybrano ponad 2500 najlepszych, starannie selekcjonowanych przez kilka zaproszonych do projektu osób – znawców i praktyków sztuki kulinarnej. Przeglądając i wybierając przepisy, zwracano szczególną uwagę na to, czy zostały one w praktyce domowej wypróbowane oraz czy zostały tak starannie i dokładnie napisane, jak chodzi o gramaturę składników i sposób przyrządzenia potraw metodą „krok po kroku”, żeby nawet laik w kuchennym rzemiośle nie popsuł sprawy, stosując się do nich.

W efekcie tej żmudnej pracy redakcyjnej powstało prawdziwe kompendium wiedzy kulinarnej, stanowiące praktyczną, podręczną „ściąawkę” dla pasjonatów tej sztuki, liczące ponad 2500 przepisów, które pogrupowano w 30 rozdziałach, takich jak: przekąski, zupy i kremy, potrawy z mąki, ziemniaków, kaszy i ryżu, potrawy z cielęciny, z drobiu, z dziczyzny, z jagnięciny, koźlęcia i królika, z wieprzowiny, z wołowiny, paszety i klopsy, majonezy

i sosy, potrawy półmiesne, potrawy rybne, z warzyw gotowanych i zapiekanych, potrawy z warzyw – sałatki, surówki, potrawy z grzybów, z jajek, tarty i pizze, ciasta, desery, ciastka oraz inne słodkości, wypieki drożdżowe i pieczywo niedrożdżowe, nalewki i inne napoje alkoholowe, potrawy wigilijno-bożonarodzeniowe, potrawy na Święta Wielkanocne, domowy wyrób wędlin, domowe przetwory, domowe lekarstwa, a także – opracowane przez lekarza specjalistę – potrawy dla diabetyków oraz porady i wskazania dietetyczne dla osób z niedokrwistością i niedożywieniem (po ciężkich chorobach), z refluksiem żołądkowo-przełykowym, z chorobami dróg żółciowych lub wątroby i z chorobami jelita grubego.

Znalazły się tu receptury na potrawy proste, wyszukane i wykwintne, receptury tradycyjne, bazujące na zdrowej, ekologicznej żywności, jak i przepisy nowsze, z użyciem składników przetworzonych, które stanowią obecny repertuar kulinarny naszych domów.

Prezentowana w książce pt. *Smaki polskie i opolskie* kolekcja przepisów kuchni polskiej i opolskiej, tradycyjnej i współczesnej, choć stanowi zaledwie wierzchołek góry lodowej, do czego można by przyrównać ogrom bogactwa kulinarnego w opolskim regionie i innych regionach naszego kraju, jest ewidentnym dowodem na

to, że obecnie w większości domów w Polsce – w wyniku oddziaływania mass mediów, a także dzięki kontaktom międzyludzkim – rodzinnym, sąsiedzkiemu, towarzyskiemu, itd. – nie ma już tylko jednej, regionalnie czystej i jednorodnej tradycji kulinarnej (mimo że w różnych miejscach dostrzega się starania o kultywowanie tradycyjnej kuchni regionalnej), ale powstaje coś nowego, będącego wynikiem ubogacenia dotychczasowej kuchni przez dodanie elementów pochodzących z innych tradycji kulinarnych, tym bardziej że wielu z nas przemieszcza się często po świecie (w poszukiwaniu pracy lub turystycznie), gdzie styka się z innymi nacjami i czerpie z ich dziedzictwa kulinarnego. Elementy tych różnych tradycji kulinarnych są

już dzisiaj ze sobą w większości naszych domów tak głęboko przemieszane i zespolone, że tworzą nową, niezwykle ciekawą jakość sztuki kulinarnej.

Zebrane w niniejszej kolekcji przepisy nie są w wielu przypadkach oryginalnymi recepturami odautorskimi, gdyż wiele z nich pochodzi bez wątpienia z różnych przewodników kulinarnych, ale – ponieważ zostały one wypróbowane w praktyce domowej i przekazane przez konkretne osoby – dlatego w niniejszym zbiorze osoby te figurują pod przepisami nie jako ich autorzy, lecz jako osoby, które je polecają, bo są one godne uwagi i zastosowania.

Wydana pod auspicjami Państwowego Instytutu Naukowego – Instytutu Śląskiego w Opolu, który w 2014 roku obchodzi swoje 80-lecie, książka kucharska pt. *Smaki polskie i opolskie*, zawierająca ponad 2500 przepisów na przysmaki kuchni domowej, wypróbowanych

i polecanych przez konkretnych mieszkańców Opolszczyzny oraz innych regionów, może być interesującą wizytówką kulinarną tak Śląska Opolskiego, jak i naszego kraju, bo ekspozuje prawdziwe skarby naszego dziedzictwa kulinarnego.

Andrzej Hanich

Studia z dziejów Prószkowa, pod red. Andrzeja Hanicha, Opole 2014

Studia z dziejów Prószkowa są naturalną konsekwencją opublikowanych w 2012 r. *Źródło do dziejów Prószkowa*. Są efektem badań i studiów podjętych nad kilkoma szczegółowymi zagadnieniami dotyczącymi historii Prószkowa i okolicy. Powstała w ten sposób książka, wydana pod auspicjami Parafii Rzymskokatolickiej św. Jerzego w Prószkowie, przynosi porcję całkowicie nowej wiedzy, której nie ma w dotychczasowych publikacjach historycznych na temat Prószkowa.

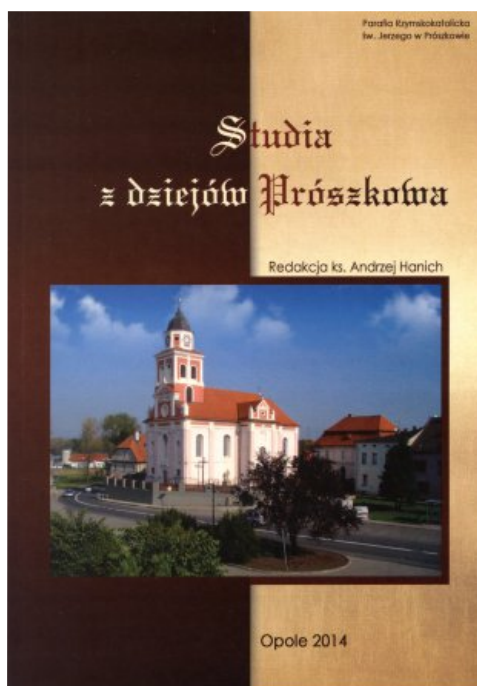
Nakreśleniu szerokiego tła historycznego, niezmiernie przydatnego dla całościowego poznania historii Prószkowa, poświęcone są obszernie fragmenty refleksji historycznych Aleksandry Paszkowskiej dotyczące Krainy Borów Niemodlińskich, w której leży Prószków, a które pochodzą z publikacji zbiorowej pt. *28 Historia Borów Niemodlińskich*, pod redakcją Daniela Podobińskiego, Niemodlin 2013.

Kolejne artykuły naukowe pomieszczone w niniejszych *Studiach* skupiają się na historii Kościoła katolickiego na Śląsku Opolskim, ze szczególnym uwzględnieniem ziemi prószkowskiej. Bo to Kościół trwający tu niezmiennie od wieków, przy zmieniających się w ciągu dziejów na ziemi śląskiej systemach politycznych i państwowych, stał się dla wierzącego ludu tej

ziemi najbliższą jego sercu ojczyzną. Artykuły te omawiają więc: szerzej nieznaną, ale niezwykle ciekawą kwestię prowadzenia duszpaństwa parafialnego w XIX i pierwszej połowie XX w. (do 1945 r.) na Śląsku Opolskim ze względu na język ojczysty mieszkańców tego regionu w świetle niemieckich dokumentów kościelnych – roczników diecezji wrocławskiej (w ramach której znajdowała się Opolszczyzna do 1945 r.), przybliżają obfitujący w dramaty czasu przełomu historycznego, jaki się dokonał na Śląsku Opolskim w latach 1945–1946, prezentują postaci szczególnie zasłużonych dla tej ziemi księży, a wreszcie ukazują wysiłki podejmowane dla ratowania perły architektury sakralnej śląskiego baroku, jaką bez wątpienia jest świątynia parafialna w Prószkowie.

Powstałe w ten sposób kompendium wiedzy historycznej może być bardzo przydatne w lepszym poznaniu dziejów Prószkowa i jego okolicy. Wiedza ta jest potrzebna zwłaszcza młodszemu pokoleniu, aby mogło poznać prawdę o przeszłości swojej małej ojczyzny i na tym budować swoją przyszłość.

Andrzej Hanich

Konferencje organizowane przez PIN–Instytut Śląski

„Opolszczyzna a Łużyce na tle ogólnokrajowym. W 50-lecie zinstytucjonalizowanej współpracy”

W dniu 18 listopada 2014 r. w gmachu Instytutu Historii Uniwersytetu Opolskiego, w sali im. prof. Leszka Kuberskiego odbyła się interdyscyplinarna konferencja naukowa „Opolszczyzna a Łużyce na tle ogólnokrajowym. W 50-lecie zinstytucjonalizowanej współpracy”. W imieniu organizatorów otworzyli ją: wicedyrektor Instytutu Historii Uniwersytetu Opolskiego dr Antoni Maziarz, p.o. zastępcy dyrektora PIN – Instytutu Śląskiego w Opolu ds. naukowych dr Bernard Linek oraz prezes Stowarzyszenia Polsko-Serbołużyckiego Pro Lusatia dr Piotr Pałys.

Pierwszy referat wygłosił dr Tomasz Derlatka (Slovanský ústav Akademie věd České republiky). W wystąpieniu zatytułowanym „Trzy powieści – trzy odmienne spojrzenia autorów górnołużyckich na sprawy polskie” odniósł się do różnic w obrazie Polaka w dziełach trójki serbołużyckich prozaików. Analizie poddane zostały prace literackie Pawła Völkela ... *a vaše džěci budu syroty*, Jurija Brězana *Nawrót do Krakowa* oraz Antona Nawki *Jadwiga*. Następ-

nie dr hab. Aleksander Woźny (Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie) przedstawił zagadnienie „Związek Polaków w Niemczech w wojennej ocenie (1939–1940) kpt. Wojciecha Lipińskiego”. Kolejny referat, dr. Piotra Pałysa (Państwowy Instytut Naukowy – Instytut Śląski w Opolu) „Opolszczyzna na ogólnopolskiej mapie ośrodków prołużyckich 1945–2014”, omawiał dzieje kontaktów mieszkańców Opolszczyzny z Serbołużyczanami, ze szczególnym uwzględnieniem ostatniego półwiecza. Z poruszoną w tym wystąpieniu problematyką korespondowały kolejne referaty:

dr. Mariusza Patelskiego (Uniwersytet Opolski) – „Kwestia łużycka w działalności Koła Akademików Opolan w Poznaniu” oraz mgr Krysztyny Steckiej pt. „Udział III Liceum Ogólnokształcącego w Opolu w popularyzacji problematyki łużyckiej”. Konferencji towarzyszyła prezentacja zatytułowana „Opolszczyzna a Łużyce. 50 lat współpracy”.

Piotr Pałys

„Górny Śląsk w Polsce Ludowej (II). Przywódcy – bohaterowie – wrogowie”

Dnia 26 listopada, wspólnym staraniem PIN-IŚ i katowickiego oddziału IPN została zorganizowana kolejna konferencja z serii podejmującej wybrane aspekty rzeczywistości górnośląskiej okresu Polski Ludowej. Podczas trzech sesji, zatytułowanych zgodnie z podtytułem konferencji, blisko dwudziestu historyków z Katowic, Opola i Wrocławia przedstawiło krótkie referaty o wybranych postaciach z życia politycznego i kulturalnego regionu, przybliżając ludzi władzy, jej bohaterów oraz różnych przeciwników.

Dyskusja koncentrowała się wokół źródeł użytecznych do przedstawienia poszczególnych bohaterów, genezy poszczegół-

nych postaw oraz politycznego i propagandowego wykorzystania analizowanych biografii.

Podobnie jak w roku poprzednim konferencja miała charakter warsztatu, a wygłoszone referaty posłużą za punkt wyjścia do przygotowania publikacji.

Więcej zob.:

<http://www.instytutslaski.com/gorny-slask-w-polsce-ludowej-ii/>

Bernard Linek

„Śląsk Edmunda Jana Osmańczyka”

Dnia 3 grudnia 2014 r. odbyła się cykliczna konferencja naukowa Zakładu Badań Historycznych, Niemcoznawczych i Bohemistycznych Państwowego Instytutu Naukowego – Instytutu Śląskiego w Opolu. Wsparcie finansowe przedsięwzięciu zapewniło Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego. W konferencji wzięło udział 40 osób, w tym mieszkańcy miasta oraz pracownicy miejscowych instytucji kultury.

Tematem tegorocznych obrad była wizja Śląska kreowana przez Edmunda Jana Osmańczyka, zasłużonego dla Opola działacza politycznego, a przy tym pisarza i erudyty, zatroskanego o dzień dzisiejszy i przyszłość tego regionu. Konferencja była okazją do podjęcia wielopłaszczyznowej, interdyscyplinarnej debaty na temat wybitnej jednostki konsekwentnie broniącej swych przekonań.

Na treść sesji złożyły się wystąpienia pracowników PIN – Instytutu Śląskiego w Opolu oraz współpracujących z nim placówek. Obrady przeprowadzono w trzech blokach tematycznych, tj. „Wizje powojennego kształtu Polski, Niemiec, Czechosłowacji oraz Łużyc w publicystyce Osmańczyka”, „Miejsce Śląska w twórczości publicystycznej i literackiej Osmańczyka w konfrontacji z rzeczywistością powojenną” oraz „Koszty ponoszone przez Osmańczyka jako konsekwentnego państwowca w warunkach niedemokratycznego systemu oraz pojawiających się możliwościach jego zmiany”.

Obrady otworzył p.o. zastępcy Dyrektora ds. Naukowych dr Bernard Linek, natomiast moderatorem konferencji był prof. Michał Lis. W ramach słowa wstępnego podkreślono znaczenie postaci Edmunda Jana Osmańczyka dla naszego regionu. Każda z trzech części była zakończona podsumowaniem oraz dyskusją nad proponowanymi przez referentów tezami.

W bloku I przedstawiono diagnozę i prognozę dotyczącą godnego miejsca Polski w świecie na podstawie pracy *Sprawy Polaków* (1946). Jak podkreślił w swoim wystąpieniu prof. UO dr hab. Bartłomiej Kozera, „publikacja Osmańczyka ma dwa cele – opisać aktualną sytuację Polski na tle sąsiadów, przede wszystkim tych

za Odrą, a po wtóre postawić przed rodakami pewne normy, konieczne do spełnienia, by nie powtórzył się znów wrzesień 1939 r. *Sprawy Polaków* to lekcja wyciągnięta z wojny”. Rozważania Osmańczyka na temat powojennych Niemiec przedstawione zostały w referatach: Doc. PhDr. Csc. Marie Gawreckiej i prof. Dana Gawreckiego pt. „Edmund Jan Osmańczyk i Niemcy 1945–1950. Próba porównania z ówczesną publicystyką czeską” (z uwagi na umotywowaną względami losowymi nieobecność autorów, nadesłany tekst przedstawił słuchaczom prof. Michał Lis) oraz dr. Marka Mazurkiewicza pt. „Niemcy w publicystyce E. J. Osmańczyka”. Referenci zauważyli, że problematyka niemcoznawcza zajmowała w twórczości autora *Spraw Polaków* ważne miejsce, z kolei czescy publicyści tworzący w latach 1945–1950, w przeciwieństwie do darzącego ten kraj dużą estymą Osmańczyka, postrzegali Niemcy jako „rekiną, który nie będzie nigdy tak silny jak wcześniej”. Kwestie niemieckich granic i przyszłości tego kraju nie zajmowały w publicystyce naszych południowych sąsiadów tak znaczącego miejsca. Problematykę łużycką przedstawił dr Piotr Pałys, zauważając że Edmund Osmańczyk z problematyką łużycką zetknął się już w okresie międzywojennym, w trakcie swej pracy w polskich strukturach mniejszościowych na terenie Niemiec. W dalszej części zaprezentował koncepcje politycznej przyszłości Łużyc formułowane przez Osmańczyka oraz widoczną ewolucję postrzegania tego zagadnienia.

W części drugiej zebrani wysłuchali wystąpień prof. Danuty Kisielewicz, prof. Grażyny Szewczyk oraz mgr. Janusza Oszytko. Pierwsza prelegentka przedstawiła referat nt. „Śląsk w myśli politycznej i działalności Edmunda Jana Osmańczyka”. Autorka oparła swoje rozważania na pracach *Sprawy Polaków* (1946), *Śląsk w Polsce Ludowej* (1953), *Notatki korespondenta* (1951), *Świat, w którym żyjemy* (1957), *Był rok 1945...*(1970), *Polacy spod znaku Rodła* (1972), *Podróż po Polsce Zachodniej* (1952), *Reportaże, gawędy, opowiadania* (1955), *Rzeczpospolita Polaków* (1977), *Kraj i emigracja* (1983) oraz tekstach artykułów ukazujących się w prasie, zauważając że Osmańczyk był aktywnym działaczem, wysoce zatroskanym o przyszłość swojego regionu. Profesor Grażyna Szewczyk przedstawiła ważny element spuścizny literackiej pośła i senatora ziemi opolskiej, tj. dorobek poetycki poświęcony Śląskowi i Łuży-

com. Wiersze autorskie w sposób obrazowy dokumentują walkę Osmańczyka o przywrócenie pamięci wszystkiemu, co polskie, oraz niepokój o przyszłość Łużyc, starcie słowiańszczyzny z ideami germańskimi. Wystąpienie mgr. J. Oszytko poświęcone było działalności organów bezpieczeństwa skierowanej przeciwko Osmańczykowi. Jako jednostka wybitna był usilnie rozpracowywany przez bezpiekę, zgromadziła ona w sumie kilka tysięcy stron akt na jego temat.

W części trzeciej zaprezentowano Osmańczyka jako konsekwentnego państwowca, który nie zapominał o emigrantach zamieszkujących w różnych regionach świata. Jako poseł na sejm PRL oraz senator w 1989 r. nie pozostał obojętny na szykany stosowane wobec Polonii, konsekwentnie upominając się o jej prawa. Jak podkreśliła w swoim wystąpieniu prof. UO dr hab. Aleksandra Trzcielińska-Polus, Osmańczyk ostrzegał przed fatalnymi skutkami braku czy zrywania więzi z emigracją i wrogiego nastawienia wobec Polaków mieszkających poza granicami Polski. W zamykającym obrady referacie prof. Michał Lis przedstawił koszty osobiste poniesione przez autora *Spraw Polaków* jako konsekwentnego powojennego państwowca. Osmańczyk zdaje się być postacią ambiwalentną, gdyż z jednej strony jest oddanym państwu obywatelem, z drugiej zaś – kreatorem własnej biografii, który w zależności od warunków przywołuje lub pomija fragmenty swojego życiorysu.

Michał Lis, Anna Jedynak

„Ludność, migracje a rynek pracy”

W dniu 17 grudnia 2014 r. w siedzibie Instytutu Śląskiego w Opolu odbyła się konferencja nt. „Ludność, migracje a rynek pracy”, zorganizowana przez PIN – Instytut Śląski oraz Stowarzyszenie Instytut Śląski. Tegoroczne obrady to kolejna odsłona cyklu poświęconego zagadnieniom społeczno-demograficznym, którego inicjatorem jest prof. dr hab. Robert Raziński (PIN – Instytut Śląski). W tym roku akcent położono na zagadnienia dotyczące Śląska Opolskiego, jednakże w toku debaty pojawiały się także wątki związane ze znaczeniem kapitału społecznego, społeczną odpowiedzialnością biznesu, uwarunkowaniami demograficznymi w Europie i kształtowaniem polityki migracyjnej Polski.

Otwarcia konferencji dokonał p.o. Zastępcy Dyrektora PIN – Instytutu Śląskiego w Opolu ds. Naukowych dr Bernard Linek. W konferencji wziął udział Wicemarszałek Województwa Opolskiego Antoni Konopka, który zwrócił się

do uczestników z podziękowaniem za podjętą tematykę rozważań.

Pierwszą sesję moderował prof. dr hab. Michał Lis (PIN – Instytut Śląski), a następnie obowiązki te przejęła dr hab. Agata Zagórowska, profesor Uniwersytetu Opolskiego.

Jako pierwszy, z referatem „Strategie rozwoju regionalnego i lokalnego jako instrumenty zarządzania regionem”, wystąpił prof. dr hab. Krystian Heffner (Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach), rozważając możliwości rozwoju regionu w związku z aktywizacją gospodarczą obszarów wzdłuż oraz na wschód od rzeki Odry i stawiając pytanie o możliwość uatrakcyjnienia Opola jako regionalnego centrum rozwoju. Kolejny referent, Jacek Suski (Dyrektor Wojewódzkiego Urzędu Pracy), w ramach swojego wystąpienia „Regionalny i lokalne rynki pracy” scharakteryzował problem bezrobocia, uwzględniając zmiany zachodzące w czasie i w rozkładzie przestrzennym tego zjawiska

w województwie opolskim. Doktor Danuta Berlińska (Uniwersytet Opolski) w wykładzie pt. „Śląsk Opolski obszarem o zróżnicowanej etnicznie ludności” podjęła kwestię zróżnicowania pochodzenia regionalnego dzisiejszych mieszkańców województwa opolskiego i związanych z tym doświadczeń wyjazdów do pracy za granicą. Trening pracy za granicą może być atutem na rynku pracy, a lepsza promocja Opolszczyzny jako regionu wielokulturowego powinna służyć przyciąganiu inwestorów.

Drugą część obrad rozpoczęła prof. UO dr hab. Agata Zagórska referatem nt. „Społeczna odpowiedzialność biznesu”, wyjaśniając, że wprawdzie w rozważaniach teoretycznych koncepcja ta funkcjonuje nie od dziś, ale obecnie w praktyce zwraca się coraz więcej uwagi na wartości obowiązujące w różnego typu organizacjach i wynikające z nich normy zachowań, wspierające utrzymanie dobrej reputacji firmy na zewnątrz jak i większej lojalności oraz zaangażowania pracowników. Referat nt. „Demograficzny obraz Śląska Opolskiego do 2050 r.” przedstawiony przez dr. hab. Kazimierza Szczygielskiego (profesora Politechniki Opolskiej) zawierał omówienie wyników prognozy opracowanej przez Główny Urząd Statystyczny. Referent wyjaśniał konsekwencje zachodzących zmian demograficznych w województwie opolskim na tle sytuacji demograficznej Polski, skupiając uwagę na krótszym horyzoncie prognozy, tj. do 2030 r. Przedstawicielka wrocławskiego środowiska naukowego dr Joanna Krupowicz (Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu) zajęła się szansami osiągnięcia zarówno w całym kraju, jak i w województwach dolnośląskim, opolskim oraz śląskim wskaźników aktywizacji zawodowej przyjętych w strategii Europa 2020 – „Perspektywy zatrudnienia na Dolnym Śląsku”. Kolejna referentka, dr Joanna Dybowska (PIN – Instytut Śląski), w swoim wystąpieniu „Procesy demograficzne na Śląsku Opolskim – szansa czy bariera rozwoju” przedstawiła prognozowaną do 2030 r. sytuację demograficzną w regionach europejskich i na tym tle scharakteryzowała perspektywy dla województwa opolskiego wynikające ze zmniejszania się liczby mieszkańców.

Trzecią część obrad rozpoczęła dr Marta Rostropowicz-Miśko (Uniwersytet Opolski) wystąpieniem pt. „Zagraniczne emigracje zarobkowe kobiet ze Śląska”, w którym scharakteryzowała kobiety uczestniczące w wyjazdach wahadłowych do pracy za granicą pod względem cech społeczno-demograficz-

nych. Kolejną referentką, dr Brygida Solga (PIN – Instytut Śląski), zajęła się konsekwencjami intensywnych wyjazdów za granicę dla rynku pracy, jak również podjęła problem sformułowania w naszym kraju polityki migracyjnej oraz rozwiązywania problemów demograficznych Polski poprzez zwiększony napływ imigrantów – „Migracje zagraniczne a rynek pracy – wybrane aspekty”. Referat pt. „Problemy społeczne na Śląsku w świetle regionalnych strategii rozwoju”, przedstawiony przez mgr. Roberta Wiczorka (PIN – Instytut Śląski), zawierał wyniki analizy zawartości dokumentów strategicznych województw śląskiego, dolnośląskiego i opolskiego pod kątem wyrazistości sformułowania, wskazywanych obszarów oraz celów działania związanych z problemami społecznymi. Ostatnia z referentów, mgr Magdalena Moj (PIN – Instytut Śląski), w wystąpieniu nt. „Rynek pracy a migracje zagraniczne ludności wiejskiej na przykładzie gminy Ozimek” przedstawiła sytuację demograficzną gminy Ozimek w ostatnich latach oraz wyniki własnych badań ankietowych przeprowadzonych w rodzinach zamieszkujących ten teren, wśród których występują osoby podejmujące pracę za granicą.

Po zakończeniu prezentacji referatów zawiązała się ożywiona dyskusja głównie w kwestii prawidłowości rozpoznawania i prognozowania sytuacji demograficznej, perspektyw migracyjnych dla Polski oraz uwarunkowań dla opracowywania polityki migracyjnej. Obrady podsumował prof. dr hab. Robert Rauziński, podkreślając wagę poruszanych zagadnień. Wskazał również

na potrzebę popularyzacji wiedzy o procesach demograficznych i społecznych wśród przedstawicieli władz różnych szczebli ze względu na prawidłowość procesu podejmowania decyzji mających wspierać rozwój społeczności regionalnych i lokalnych.

Joanna Dybowska

Udział pracowników Instytutu w konferencjach naukowych w II połowie 2014 roku

„Wpływy języka niemieckiego na strukturę gramatyczną i leksykalną dialektów słowiańskich”

WPŁYWY JĘZYKA NIEMIECKIEGO NA STRUKTURĘ GRAMATYCZNĄ I LEKSYKALNĄ DIALEKTÓW SŁOWIAŃSKICH

Miejsce obrad:
- Collegium Maius, Salon Mickiewicza pod Kopułą, ul. A. Fredry 10
- Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, ul. S. Mielżyńskiego 27/29

Poznań 13.05. - 15.05.2014.

www.dialektologia.amu.edu.pl

Komisja Dialektologiczna przy Międzynarodowym Komitecie Słowistów, Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk i Instytut Filologii Polskiej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu byli organizatorami międzynarodowej konferencji nt. „Wpływy języka niemieckiego na strukturę gramatyczną i leksykalną dialektów słowiańskich”, która odbyła się w dniach 13–15 maja 2014 r. W ramach obrad referat pt. „Etymologia nazwy Wschowa w świetle kontaktów językowych polsko-niemieckich” wygłosiła dr hab. Stanisława Sochacka, prof. PIN-IS. Problem „Zapożyczenia niemieckie w gwarach śląskich” zaprezentował prof. dr hab. Bogusław Wyderka. Więcej informacji na stronie internetowej: <http://www.dialektologia.amu.edu.pl/konferencja1.htm>

„Die Schwächung des Nationalstaates? Transnationale Räume in Deutschland und Europa. Internationale und interdisziplinäre Konferenz für Nachwuchswissenschaftler”

W dniach 28–31 maja 2014 r. w Centrum Studiów Niemieckich i Europejskich im. Willy’ego Brandta Uniwersytetu Wrocławskiego odbyła się konferencja międzynarodowa pt. „Die Schwächung des Nationalstaates? Transnationale Räume in Deutschland und Europa. Internationale und interdisziplinäre Konferenz für Nachwuchswissenschaftler”. Organizatorami obrad byli: Centrum Studiów Niemieckich i Europejskich im. Willy’ego

Brandta Uniwersytetu Wrocławskiego oraz Zentrum für Interdisziplinäre Polenstudien der Europa-Universität Viadrina in Frankfurt (Oder). Zebrani wysłuchali referatu mgr. Piotra Solgi pt. „Präsentation: Gesellschaftliche und politische Akteure auf der Energiewendeszene. Ein unvermeidlicher Zusammenstoß der Interessengruppen?”.

„Odkrywanie słowa – historia i współczesność”

W dniach 2–4 czerwca 2014 r. na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu w Białymstoku odbyła się ogólnopolska konferencja naukowa „Odkrywanie słowa – historia i współczesność”, zorganizowana przez Zakład Historii Języka Polskiego w tamtejszym Instytucie Filologii Polskiej. Jed-

nym z prelegentów był prof. Bogusław Wyderka, który wygłosił referat pt. „O uwarunkowaniach zmian językowych (na Śląsku w szczególności)”.

Międzynarodowa Szkoła Letnia: „Europa 10 Jahre nach der EU-Osterweiterung. Zusammenwachsen Europas und Auseinandergehen der Europäer?“

W dniach 22–29 czerwca 2014 r. w Centrum Studiów Niemieckich i Europejskich im. Willy’ego Brandta odbyła się Międzynarodowa Szkoła Letnia pt. „Europa 10 Jahre nach der EU-Osterweiterung. Zusammenwachsen Europas und Auseinandergehen der Europäer?“. Organizatorem przedsięwzięcia było Centrum Studiów Niemieckich i Europejskich im. Willy Brandta Uniwersytetu Wrocławskiego we współpracy z Centre interdisciplinaire d’études et de recherches sur l’Allemagne (CIERA) oraz Abteilung Geschichte Osteuropas des Historischen Seminars und Deutsch-polni-

sches Promotionskolleg Deutschland und Polen im modernen Europa an der Ludwig-Maximilians-Universität München. Zebrani wysłuchali referatu mgr. Piotra Solgi pt. „Kooperationsbereich Energiewende? Deutsch-polnische Erfahrungen, dotyczącego tzw. przełomu energetycznego, czyli przejścia z konwencjonalnych źródeł energii na tzw. OZE (odnawialne źródła energii). Szczegółowe informacje o konferencji można znaleźć na stronie internetowej: <http://wbz.uni.wroc.pl/pl/aktualnosc/item/1118-miedzynarodowa-szkola-letnia-2014.html>

„Słowiańskie słowniki gwarowe – tradycja i nowatorstwo”

W dniach 24–26 czerwca 2014 r. w Warszawie odbyła się konferencja „Słowiańskie słowniki gwarowe – tradycja i nowatorstwo”, zorganizowana przez Instytut Slawistyki Polskiej Akademii Nauk, Instytut Slawistyki Zachodniej i Południowej Uniwersytetu Warszawskiego, Łomżyńskie Towarzystwo Naukowe im. Wągów oraz Fundację Slawistyczną. Referat pt. „Słownik gwar śląskich – założenia i zmiany” wygło-

sił prof. Bogusław Wyderka.

Szczegółowe informacje na temat konferencji znaleźć można na stronie internetowej <http://ispan.waw.pl/default/pl/konferencje/konferencje-is-pan/720-slowianskie-slowniki>.

„European Population Conference”

W dniach 25–28 czerwca 2014 r. w Budapeszcie odbyła się 12 Europejska Konferencja Ludnościowa nt. „Transitions: Opportunities and Threats”, zorganizowana przez European Association for Population Studies. Referat pt. „Mi-

gration and Depopulation in Opole Silesia” wygłosiła dr Joanna Dybowska.

„Tourism and Transition in a Time of Change. Pre-Congress Meeting”

Spotkanie przedkongresowe zorganizowane zostało w dniach 13–17 sierpnia 2014 r. przez International Geographical Union – Commission Geography Tourism, Leisure and Global Change, Polskie Towarzystwo Geograficzne oraz In-

stytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania Polskiej Akademii Nauk. W ramach sesji 7. „The transborder heritage conservation and tourism” uczestnicy światowego Kongresu Geografów (kilkudziesięciu naukowców z Australii,

Austrii, Brazylii, Chin, Japonii, Kanady, Litwy, Niemiec, Norwegii, Nowej Zelandii, Republiki Południowej Afryki, Szwecji, USA i Wielkiej Brytanii) wysłuchali w Łopusznej pięciu referatów. Sesję wyjazdową International Geographical Union zainaugurował referat dr Ewy Dawidejt-

-Drobek i prof. PO dr. hab. Wiesława Drobka pt. „The transborder heritage protection in Euroregion Praded”. Wprowadzenie tego referatu do programu spotkania International Geographical Union (zob.

www.igutourism.com/article/download/14016/9203) dało możliwość zaprezentowania światowemu gremium naukowców wyników badań prowadzonych przez pracownika PIN – Instytutu Śląskiego w Opolu.

„Geographical-political aspects of the transborder conservation of natural and cultural heritage”

Organizatorami 14. International ‘Łódź’ Conference on Political Geography & IGU CPG Workshop (XIV Międzynarodowej ‘Łódzkiej’ Konferencji z Geografii Politycznej i Warsztatów Komisji Geografii Politycznej MUG) byli: Katedra Geografii Politycznej i Studiów Regionalnych Uniwersytetu Łódzkiego, Komisja Geografii Politycznej i Historycznej Polskiego Towarzystwa Geograficznego, Państwowy Instytut Naukowy – Instytut Śląski w Opolu oraz Komisja Geografii Politycznej Międzynarodowej Unii Geograficznej. Konferencja odbyła się w Łopusznej w dniach 14–18 sierpnia 2014 r. Uczestniczyli w niej naukowcy z Francji, Izraela, Rumunii, Słowenii,

Węgier, Włoch, USA i Polski (Gdańsk, Katowice, Lublin, Łódź, Opole, Warszawa, Wrocław).

Zaprezentowane zostały również dwa referaty, których autorami bądź współautorami są pracownicy PIN – IŚ:

- prof. dr hab. Krystian Heffner i dr Brygida Solga (oboje PIN–IŚ): „Transborder relationships evolution and cultural heritage – Polish-Czech boundary before and after EU accession”,
- dr Ewa Dawidejt-Drobek (PIN–IŚ) i prof. PO dr hab. Wiesław Drobek (Politechnika Opolska): „The transborder heritage protection in Euroregion Praded”.

„Crisis, Mobility and New Forms of Migration”

W dniach 2–4 września 2014 r. odbyła się międzynarodowa konferencja „Crisis, Mobility and New Forms of Migration”. Organizatorem przedsięwzięcia był University College Cork. W ramach obrad zebrani wysłuchali referatu dr Joanny Dybowskiej pt. „Migrants – hidden population”.

„Funkcje nazw własnych w kulturze i komunikacji”

W dniach 20–22 września 2014 r. w Kolegium Europejskim w Gnieźnie odbyła się XIX

Międzynarodowa i Ogólnopolska Konferencja Onomastyczna pt. „Funkcje nazw własnych w kulturze i komunikacji”, zorganizowana przez Instytut Filologii Polskiej, Instytut Filologii Słowiańskiej oraz Instytut Kultury Europejskiej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. W konferencji uczestniczyła prof. PIN–IŚ dr hab. Stanisława Sochacka, która wygłosiła referat „Uwagi o funkcjach imion zakonnych” (22 września) i przewodniczyła obradom sekcji V (20 września). Więcej informacji na stronie internetowej: <http://onomastyka.amu.edu.pl/>.

„Oświata i kultura etniczna w Europie Środkowej po rozszerzeniu Unii Europejskiej”

W dniach 25–26 września 2014 r. w Suchym Borze k. Opola odbyła się międzynarodowa konferencja naukowa „Oświata i kultura etniczna w Europie Środkowej po rozszerzeniu Unii Europejskiej”. Jej organizatorami byli: Instytut Nauk Pedagogicznych Uniwersytetu Opolskiego, Karlstad University (Szwecja), Narodowy Uniwersytet Pedagogiczny w Kijowie, Miejski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Opolu oraz Wydział Oświaty Miasta Opola.

Podczas konferencji uczestnicy z Polski i z zagranicy podejmowali tematykę związaną z oświatą mniejszości narodowych i etnicznych, w kontekście edukacji formalnej i nieformalnej, z uwzględnieniem innowacyjnych rozwiązań sto-

sowanych w nauczaniu mniejszości, problematykę funkcjonowania grup mniejszościowych w systemie edukacji, kompetencji międzykulturowych nauczycieli oraz form ich kształcenia i doskonalenia.

Jednym z prelegentów była mgr Leokadia Drożdż, która wygłosiła referat pt. „Projekty naukowo-badawcze realizowane w Instytucie Śląskim po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej”.

„Zasedání a kolokvium Kladské komise historiků”

W dniu 3 października 2014 r., pod patronatem starosty miasta Trutnova i posła na sejm Republiki Czeskiej Ivana Adamca, zorganizowano w Trutnovie kolejną międzynarodową konferencję poświęconą dziejom Ziemi Kłodzkiej. Przy tej okazji zaprezentowano również jubileuszowy, dziesiąty tom periodyku „Kladský sborník”. Państwowy Instytut Naukowy – Instytut Śląski w Opolu reprezentował dr Piotr Pałys z referatem „Działania Improwizowanego Pociągu

Pancernego »Moskva« na Ziemi Kłodzkiej w czerwcu 1945 r.”. Więcej informacji na stronie internetowej: <http://www.muzeumtrutnov.cz/hlavni-stranka/597-zasedani-a-kolokvium-cesko-polske-kladske-komise-historiku>

„Atomizacja czy integracja europejska? – transgraniczność w perspektywie (wielo)pedagogiki / European atomization or integration? Transborder aspects of (multi)pedagogy”

Międzynarodowa konferencja naukowa zorganizowana została w dniach 22–23 października 2014 r. przez Instytut Pedagogiki Uniwersytetu Wrocławskiego, Instytut Studiów nad Islamem i Muzułmańskie Centrum Kulturalno-Oświatowe we Wrocławiu. Miała charakter interdyscyplinarny, dotyczyła wielokulturowej rzeczywistości społecznej, zwłaszcza jakości uobecniania się różnic kulturowych w transgranicznych przestrzeniach oraz wielokulturowej pedagogiki. W konferencji w Instytucie Pedagogiki uczest-

niczyli referenci z Bośni i Hercegowiny, Francji, Litwy, Łotwy, Niemiec, Turcji i Polski (Białystok, Kielce, Kraków, Lublin, Łódź, Opole, Poznań, Warszawa, Wrocław). W sesji „Multiculturalism as an Educational Potential in the Process of Interactions between Culture” dr Ewa Dawidejt-Drobek wygłosiła referat „Poznawczo-edukacyjny wymiar turystyki kulturowej na polsko-czeskim i polsko-niemieckim pograniczu” (współautor dr hab. Wiesław Drobek, prof. Politechniki Opolskiej).

Posiedzenie Komitetu Badań nad Migracjami PAN

17 listopada 2014 r. odbyło się w Warszawie posiedzenie Komitetu Badań nad Migracjami

Polskiej Akademii Nauk. W posiedzeniu wzięła udział dr Brygida Solga.

„Śląsk Opolski jako region wspólnoty obywatelskiej”

Dnia 19 listopada 2014 r. w Jarnołówku odbyła się konferencja pt. „Śląsk Opolski jako region wspólnoty obywatelskiej”, której organizatorem był Instytut Politologii Uniwersytetu Opolskiego. W obradach brali udział pracownicy PIN – Instytutu Śląskiego w Opolu:

– dr Joanna Dybowska wygłosiła referat „Pochodzenie regionalne mieszkańców a sytuacja

demograficzna w przekroju terytorialnym województwa opolskiego”;

– dr Marek Mazurkiewicz wystąpił z wykładem „Wielokulturowy Śląsk Opolski – perspektywa politologiczna”;

– mgr Magdalena Moj podniosła kwestię „Migracje zagraniczne i ich konsekwencje dla rodzin na przykładzie województwa opolskiego”.

„Przewodniki w kulturze (Guides in culture)”

Konferencja odbyła się w dniach 20–21 listopada 2014 r. Jej organizatorem był Instytut Kulturoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego. W konferencji uczestniczyli naukowcy z Republiki Czeskiej, Rosji i Ukrainy oraz z ośmiu polskich uczelni wyższych i pracownik PIN – Instytutu Śląskiego w Opolu. W ramach sesji „Tworzenie i oswajanie krajobrazów” dr Ewa

Dawidejt-Drobek i prof. PO dr hab. Wiesław Drobek zaprezentowali referat pt. „Przewodniki turystyczne w kontekście kreowania pamięci kulturowej. Oswajanie lokalnego dziedzictwa tzw. Ziem Odzyskanych”. Abstrakty referatów dostępne są w Internecie:

www.kulturoznawstwo.uni.wroc.pl/?p=4871

Debata radiowa nt. problematyki rynku pracy

21 listopada 2014 r. odbyła się w Radiu Opole debata poświęcona problematyce rynku pra-

cy. Aktywny udział w przedsięwzięciu wzięła dr Brygida Solga.

„Język w regionie – region w języku”

W dniach 26–27 listopada 2014 r. na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu odbyła się konferencja „Język w regionie – re-

gion w języku”. Audytorium wysłuchało referatu pt. „Zmiany w dialektach polskich w XX w”., wygłoszonego przez prof. Bogusława Wyderkę.

„Wielka Wojna z Górnym Śląskiem w tle. Pamięć-muzealia/projekty-źródła-postulaty badawcze”

Dnia 1 grudnia 2014 r. w Rybniku odbyła się konferencja naukowa nt. „Wielka Wojna z Górnym Śląskiem w tle. Pamięć-muzealia/projekty-źródła-postulaty badawcze”, której organizatorami byli: katowicki oddział Instytutu Pamięci Narodowej, Muzeum w Rybniku, Stowarzysze-

nie Humanistyczne: Europa, Śląsk, Świat Najmniejszy.

W trakcie konferencji dr Bernard Linek wygłosił referat pt. „I wojna światowa we współczesnej historiografii i pamięci na Górnym Śląsku”. Moderował również jedną z sesji spotkania.

„Wpływ przemian demograficznych na centralną, regionalną i lokalną politykę społeczną”

„Wpływ przemian demograficznych na centralną, regionalną i lokalną politykę społeczną” to konferencja zorganizowana przez Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach oraz Sekcję Regionalnych Badań Społecznych Komitetu Nauk o Pracy PAN w dniu 11 grudnia 2014 r. w Kato-

wicach. Referat „Stan ludności podstawą formułowania celów polityki społecznej – trudności w ocenie rzeczywistych zmian zaludnienia Polski” wspólnie wygłosiły dr inż. Katarzyna Wiedera oraz dr Joanna Dybowska.

Zakończone projekty

Pracownicy Zakładu Badań Regionalnych i Lokalnych PIN – Instytutu Śląskiego w Opolu od września do grudnia 2014 r. zaangażowani byli w realizację badania „Analiza strategii lokalnych funkcjonujących w województwie opolskim oraz ocena postępów w realizacji Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 r.”. Projekt realizowany był na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Opolskiego. Pracownicy Instytutu Śląskiego przeprowadzili to badanie w konsorcjum z Openfield Research & Communications.

Celem przeprowadzonej analizy był kompleksowy przegląd dokumentów strategicznych w gminach i powiatach województwa opolskiego oraz ocena realizacji w okresie od 2012 r. do I połowy 2014 r. zapisów obowiązującej Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 r. Badanie zakończyło się opracowaniem raportu.

Joanna Dybowska, Brygida Solga

Konkurs o Nagrodę im. Jana i Wojciecha Wawrzynków – zgłoszone prace

Kapituła Nagrody im. Jana i Wojciecha Wawrzynków na najlepszą pracę magisterską poświęconą dziejom politycznym, kulturze i problemom społecznym Śląska zawiadamia, iż 30 listopada 2014 r. zakończony został etap zgłaszania prac w XXIV edycji konkursu. Poniżej zamieszczamy wykaz tegorocznych prac konkursowych:

1. Kamil Bembnista, *Transnationale Europa-stadt? Eine qualitative Studie in der Doppelstadt Görlitz/Zgorzelec*, Freien Universität Berlin, promotor: prof. Dr. Jochen Roose.

2. Anna Bienias, *Wpływ zagranicznych emigracji zarobkowych dorosłych dzieci na sytuację pozostawionych w kraju starszych rodziców*, Uniwersytet Opolski, promotor: dr Marta Rostropowicz-Miśko.

3. Bartosz Jędrzej Jakus, *Wybory samorządowe we Wrocławiu (27 V 1990 r.). Uwarunkowania ustrojowe – zaangażowanie prasy – wyniki wyborów*, Uniwersytet Wrocławski, promotor: dr hab. Elżbieta Kaszuba, prof. UW.

4. Justyna Krzyżanowska, *Miejsce tradycyjnego dziennikarstwa w dobie społeczeństwa informacyjnego i nowych mediów*, Uniwersytet Opolski, promotor: prof. dr hab. Wiesława Piątkowska-Stepaniak.

5. Aleksandra Kwiecińska, *Obrzędowy strój weselny w procesie przemian*, Uniwersytet Opolski, promotor: dr hab. Teresa Smolińska, prof. UO.

6. Adam Larysz, *Ksiądz Paweł Wycisło (1882–1939). Duszpasterz i entomolog*, Uniwersytet Śląski, promotor: ks. prof. dr hab. Jerzy Myszor.

7. Paweł Piotr Milejski, *Skarb groszy praskich*

w Oleśnicy, Uniwersytet Wrocławski, promotor: prof. dr hab. Borys Paszkiewicz.

8. Ewa Retecka, *Śląski folklor muzyczny Opolszczyzny na przykładzie gminy Ozimek*, Uniwersytet Wrocławski, promotor: dr hab. Zbigniew J. Przerembski, prof. UW.

9. Tymoteusz Andrzej Siwiak, *Sprawy z lat 1468–1499 wpisane w rozdziale Villa Henrichaw rejestru klasztoru Najświętszej Maryi Panny w Henrykowie*, Uniwersytet Wrocławski, promotor: prof. dr hab. Marian J. Ptak.

10. Katarzyna Sobik, *Czeskie i niemieckie wpływy kulturowe na kształtowanie się tożsamości górnośląskiej*, Uniwersytet Jagielloński, promotor: prof. dr hab. Witold Stankowski.

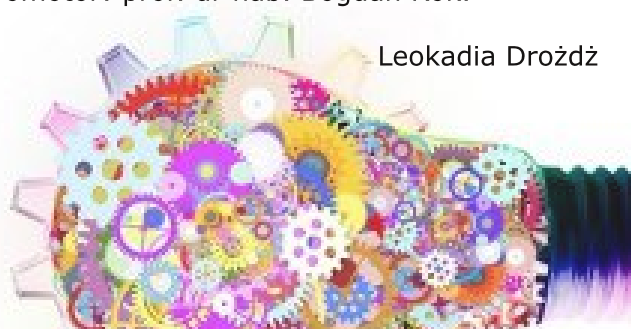
11. Anna Uliasz (obecnie: Momot), *Gwara śląska w ujęciu kulturowym*, Uniwersytet Wrocławski, promotor: prof. dr hab. Irena Kamińska-Szmaj.

12. Marcin Wądołowski, *Muzeum Śląskie w Katowicach – między tradycją, współczesnością i przyszłością*, Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie, promotor: dr hab. Jacek Dębicki, prof. AGH.

13. Jacek Wójcik, *Szkolnictwo na początku XVI wieku we Wrocławiu w świetle relacji Thomasa Plattera*, Uniwersytet Wrocławski, promotor: prof. dr hab. Rościsław Żerelik.

14. Patrycja Ziomek, *Obraz Śląska w polskim piśmiennictwie geograficznym i podróżniczym w latach 1677–1842*, Uniwersytet Wrocławski, promotor: prof. dr hab. Bogdan Rok.

Leokadia Drożdż

Zapowiedzi wydawnicze

Słownik gwar śląskich

W roku 2015 ukaże się kolejny (14) tom *Słownika gwar śląskich* pod red. Bogusława Wyderki. Tom obejmuje hasła na literę K.

„Studia Śląskie” t. 76 i 77. Call for papers

Redakcja „Studiów Śląskich” informuje zainteresowanych autorów, że w 2015 r. przygotowuje do druku dwa tomy z tematami wiodącymi. Tom 76 będzie nosił podtytuł: **II wojna światowa na Śląsku** i będzie stanowił próbę przedstawienia genezy tego konfliktu w regionie, niemieckiej polityki okupacyjnej oraz skutków konfliktu dla różnych grup mieszkańców. Tom 77 będzie się koncentrował na **dialektach, gwarach i językach na Śląsku**. Do publikowania tekstów w nim zapraszamy przede wszystkim językoznawców, literaturoznawców, oraz historyków i socjologów badających zbliżone zjawiska.

Zainteresowanych opublikowaniem tekstów w tomie 76 prosimy o nadsyłanie ich na adres redakcji do 30.04.2015 r. Na artykuły do tomu 77 czekamy do 15.06.2015 r.

„Studia Śląskie” to czasopismo naukowe PIN – Instytutu Śląskiego, które w 2014 r. na liście czasopism punktowanych MNiSW posiadało 6 punktów. Więcej informacji o czasopiśmie i wymaganiach redakcyjnych można znaleźć na stronie internetowej: <http://www.instytutslaski.com/studia-slaskie/>.

Bernard Linek

Więcej informacji nt. konferencji „Colloquium Opole 2014”

<http://www.instytutslaski.com/wydarzenia/>

Zapraszamy na naszą stronę

Państwowy Instytut Naukowy
Instytut Śląski w Opolu

Polub nas na Facebooku

Poprzedni numer newslettera

newsletter nr 3

Państwowy Instytut Naukowy
Instytut Śląski w Opolu

Zespół redakcyjny:

*dr Bernard Linek, dr Ewa Dawidejt-Drobek,
mgr Anna Jedynak, mgr Piotr Solga*

Kontakt:

Państwowy Instytut Naukowy
Instytut Śląski w Opolu
ul. Piastowska 17
(skr. pocztowa 322)
45-081 Opole

e-mail: sekretariat@instytutslaski.com
www.instytutslaski.com